

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 75/01-91

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. augusta 2002 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Bárányu prerokoval sťažnosť doc. RNDr. Ž. B., CSc., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. T. Š., K., ktorou namietala porušenie práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Akademického senátu Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave v súvislosti s voľbou kandidáta na rektora dňa 26. januára 1999, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo doc. RNDr. Ž. B., CSc., na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom Akademického senátu Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave pri voľbe kandidáta na rektora 26. januára 1999 a nepredložením návrhu na vymenovanie rektora ministrovi školstva Slovenskej republiky bolo porušené.

2. Doc. RNDr. Ž. B., CSc., priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 150 000 Sk (slovom stopäťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Univerzita

sv. Cyrila a Metoda v Trnave povinná jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia doc. RNDr. Ž. B., CSc., v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) advokátovi JUDr. T. Š., K., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet č. 82179517/0900 v Slovenskej sporiteľni Košice.

4. Sťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 29. júna 2001 doručený podnet doc. RNDr. Ž. B., CSc. (ďalej len „navrhovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. T. Š., ktorým namietala porušenie svojich práv podľa čl. 12 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Akademického senátu Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (ďalej len „Akademický senát UCM“) v súvislosti s voľbou kandidáta na rektora Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (ďalej len „UCM“) dňa 26. januára 1999.

Právny zástupca navrhovateľky doplnil toto podanie 26. marca 2002 a podľa § 79a ods. 1 zákona č. 124/2002 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov požiadal, aby sa podanie navrhovateľky posudzovalo ako sťažnosť, preto ústavný súd ďalej pokračoval v konaní o sťažnosti.

Navrhovateľka žiadala, aby ústavný súd vydal nasledovný nález:

„Základné práva doc. RNDr. Ž. B., CSc. zaručené v čl. 12 ods. 2 a v čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky boli postupom volebnej komisie Akademického senátu Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave pri voľbe kandidáta na rektora dňa 26. januára 1999 porušené.“

Ústavný súd podnet predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu 31. augusta 2001 a uznesením č. k. III. ÚS 75/01-13 ho prijal na ďalšie konanie.

Navrhovateľka svoj podnet odôvodnila takto:

„Koncom januára 1999 Akademický senát Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave vyhlásil voľbu nového rektora Univerzity. Voľba sa konala dňa 26. 01. 1999 za účasti dvoch kandidátov, čo vyplýva aj zo zápisnice o zasadnutí Akademického senátu UCM v Trnave zo dňa 26. 01. 1999... a zo záznamu z priebehu volieb rektora... . Na zasadnutí AS UCM v Trnave dňa 26. 01. 1999 som bola právoplatne zvolená za kandidátku na rektora UCM v Trnave.

Táto skutočnosť bola v rozpore s prianím predsedkyne volebnej komisie AS UCM v Trnave RNDr. M. M. a predsedu AS UCM v Trnave prof. PhDr. Š. O., CSc. z dôvodu preferovania iného kandidáta a preto si nesplnili svoje povinnosti a postupovali v rozpore so Štatútom UCM v Trnave. Do dnešného dňa neposlali ministrom školstva SR doc. RNDr. M. F., CSc. zápisnicu z volieb, ktorú odmietla podpísať predsedkyňa volebnej komisie... .

Vzhľadom na vyššie uvedené som toho názoru, že postupom volebnej komisie Akademického senátu UCM v Trnave pri voľbe kandidáta na rektora dňa 26. 01. 1999 došlo k porušeniu práv navrhovateľky zaručených v čl. 12 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.

Uvedomujem si, že základným ľudským právom nie je byť úspešným pri dosiahnutí volenej funkcie. Rovnako je prirodzené, že aj zotrvanie v tejto funkcii podlieha možnosti

ukončenia, ale vždy pri rešpektovaní zákona, ktorý umožňuje aj odvolanie z volenej funkcie.“

Navrhovateľka ďalej uvádza, že je prirodzeným právom občana zúčastniť sa na slobodnej súťaži o volenú funkciu, a to za podmienok ustanovených v čl. 12 ods. 2 ústavy, to znamená bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z tohto dôvodu poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

K podnetu navrhovateľky bol priložený list prof. RNDr. F. R., DrSc., podpredsedu Akademického senátu UCM, adresovaný ministrovi školstva a následne aj prepis videozáznamu z volieb rektora UCM, videozáznam z volieb rektora UCM a záznam z verejného zasadnutia Akademického senátu UCM. Zo záznamu vyplýva, že voľby kandidáta na rektora UCM prebehli v dvoch kolách, pretože v prvom kole ani jeden z kandidátov nedosiahol kvalifikovanú väčšinu hlasov. V druhom kole z prítomných 13 členov Akademického senátu UCM 7 jeho členov odovzdalo svoj hlas v prospech doc. Ž. B. a proti bolo 6 jeho členov. Predsedníčka volebnej komisie RNDr. M. M. a predseda Akademického senátu UCM prof. PhDr. Š. O., CSc., vyhlásili výsledky volieb. Zo záznamu nevyplýva skutočnosť, že predsedníčka volebnej komisie odmietla podpísať zápisnicu z volieb. V zázname je ďalej uvedené, že po vyhlásení výsledkov volieb požiadal člen akademickej obce, ktorý nie je členom Akademického senátu UCM, o výklad volebného poriadku.

V súvislosti s dokazovaním vo veci samej ústavný súd vyžiadal od predsedu Akademického senátu UCM doc. RNDr. J. Č., CSc., vyjadrenie k podnetu.

Predseda Akademického senátu UCM ďalej uviedol, že za najproblematickejšiu skutočnosť považuje to, že podnet bol podaný so značným časovým posunom od konania volieb, a preto rozhodnutie v tejto veci, nech bude akékoľvek, nezabezpečí efektivitu práva a naruší už aj tak narušenú činnosť akademickej obce UCM.

Poukazuje na skutočnosť, že navrhovateľka sa nedomáhala nápravy vzniknutého stavu následne po voľbách a nevyčerpala všetky dostupné zákonné prostriedky.

Vo vyjadrení je okrem iného uvedené: «Podľa názoru kvalifikovanej väčšiny členov senátu, voľby, v ktorých bola za kandidáta na rektora „údajne zvolená“ navrhovateľka neprebehli v súlade so Štatútom UCM v Trnave a schváleným Volebným poriadkom z nasledujúcich dôvodov: Traja členovia Akademického senátu potom čo obdržali volebné lístky opustili volebnú miestnosť a až po návrate do nej odovzdali svoje volebné lístky do hlasovacej urny. Po sčítaní volebných lístkov RNDr. M. M. oznámila výsledok hlasovania predsedovi senátu. Ten vyhlásil výsledok volieb. Člen akademickej obce Mgr. P. G. okamžite po vyhlásení výsledku volieb upozornil predsedu senátu prof. PhDr. Š. O., CSc. na porušenie volebného poriadku tým, že traja členovia AS s volebnými lístkami opustili volebnú miestnosť a na určitý čas sa zdržovali mimo volebnej miestnosti. Predseda AS upozornenie prijal.. . Na senáte sa dohodlo, že predseda prof. PhDr. Š. O., CSc. celú záležitosť prekonzultuje s právnikmi a na Ministerstve školstva SR.» Z vyjadrenia ďalej vyplýva, že po konzultácii na Ministerstve školstva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) na základe pokynu štátneho tajomníka ministerstva školstva doc. Mgr. M. F., PhD., boli 3. februára 1999 vyhlásené voľby na štatutárneho zástupcu rektora, pretože doterajšej štatutárnej zástupkyňi doc. Ž. B., CSc., končilo poverenie na výkon tejto funkcie.

Dňa 29. marca 1999 zvolal predseda Akademického senátu UCM zasadnutie Akademického senátu UCM a informoval jeho členov o výsledku konzultácií. Okrem toho na tomto zasadnutí Akademického senátu UCM anuloval výsledky volieb z 26. januára 1999 a inicioval nové voľby kandidáta na rektora UCM.

Z vyjadrenia vyplýva aj návrh, aby na ústnom pojednávaní boli ako svedkovia vypočutí všetci členovia Akademického senátu UCM v čase spornej voľby, predseda Akademického senátu UCM a členovia volebnej komisie a osobitne Mgr. P. G., ktorý vzniesol námietku proti neregulárnosti volieb konaných 26. januára 1999.

Vo vyjadrení je vyslovená nedôvera k «„produktom“ Katedry audiovizuálnej tvorby Fakulty masmediálnej komunikácie v predmetnej veci».

V súvislosti s prípravou verejného pojednávania ústavný súd požiadal súčasného predsedu Akademického senátu UCM RNDr. J. Č., CSc., o zaslanie Štatútu Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (ďalej len „štatút“), Volebného poriadku Univerzity sv. Cyrila a Metoda pre voľbu kandidáta na rektora (ďalej len „volebný poriadok“) v znení platnom 26. januára 1999 a zápisnice zo zasadnutia Akademického senátu UCM z 29. marca 1999.

Senát ústavného súdu sa 27. februára 2002 oboznámil s videozáznamom z volieb kandidáta na rektora UCM konaných 26. januára 1999. Na výzvu ústavného súdu ako navrhovateľka, tak aj doc. RNDr. J. Č., CSc., predseda Akademického senátu UCM, oznámili, že majú záujem na konaní ústneho pojednávania. V súlade s ustanovením § 30 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sa vo veci 28. februára 2002 a 22. augusta 2002 konalo ústne pojednávanie.

Verejného ústneho pojednávania sa zúčastnila navrhovateľka a jej právny zástupca a na strane odporcu nebol prítomný predseda Akademického senátu UCM doc. RNDr. J. Č., CSc., napriek tomu, že doručenie bolo vykázané 14. februára 2002.

Predseda senátu prerušil pojednávanie a po prerušení pojednávania oznámil, že senát bude pojednávať v neprítomnosti odporcu, zástupcu Akademického senátu UCM doc. RNDr. J. Č., CSc., ktorý riadne prevzal predvolanie a neoznámil ústavnému súdu dôvody svojej neúčasti.

Právny zástupca navrhovateľky predniesol rozširujúci návrh, a to za neprítomnosti druhého účastníka. Preto uviedol, že rozširujúci návrh predloží aj písomne a žiada o ňom rozhodnúť v rámci celého konania. Na návrhu trval v celom rozsahu a žiadal ústavný súd, aby rozhodol aj o primeranom finančnom zadosťučinení podľa ustanovenia čl. 127 ods. 3

ústavy a priznal navrhovateľke v prípade úspešnosti finančné odškodnenie vo výške 500 000 Sk. Súčasne žiadal s odvolaním sa na § 36 zákona o ústavnom súde priznať účastníkovi náhradu trov právneho zastúpenia v paušálnej sume 20 000 Sk.

Na vyjadrenie druhého účastníka, ktoré bolo právnenému zástupcovi navrhovateľky doručené poštou, nechcel reagovať a ani sa k nemu nevyjadril, aj keď uviedol, že obsahuje polemiku a opačné stanovisko, ako je obsiahnuté v podnete, a potvrdil, že na svojom stanovisku trvá.

Napriek vyššie uvedenému právny zástupca navrhovateľky poukázal na to, že ak by bola pochybnosť o právomoci ústavného súdu riešiť tento prípad, tak sa odvoláva na ustanovenie § 34 ods. 1 a 2 zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysokých školách“), ktorý taxatívne vymenúva, na rozhodovanie v ktorých veciach sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Z toho vyplýva, že v ostatných veciach nemá účastník, ktorý namieta porušenie práva, inú ochranu ako ochranu pred ústavným súdom. Vo svojom vyjadrení zdôraznil, že „význam funkcie rektora zvyrazňuje i fakt, že jeho menovanie patrí hlave štátu. V čl. 102 ústavy sa hovorí, že prezident menuje rektora vysokej školy. Je teda povedané, aká je spoločenská gradácia tohto postavenia. Tým je povedané aj to, o akú atmosféru degradácie tejto funkcie sa pričínili odporca, Akademický senát UCM, a všetci tí, ktorí sa podieľali na tom, že došlo k nečinnosti, odsabotovaniu a obštrukciám. Základný akt voľby je súčasťou celého aktu, až po menovanie prezidentom, ktorý môžeme nazvať právom na verejnú funkciu“.

Okrem toho uviedol, že svedkov nenavrhujú, pretože v tejto veci rozhodujú doklady. Navrhol, aby ústavný súd neprihliadal na to, čo uviedol vo svojom liste prof. RNDr. Š. O., CSc., lebo je to iba jeho názor. Jablkom sváru teda ostáva opustenie volebnej miestnosti, ak sa miesto, kde voľby prebehli, dá nazvať volebnou miestnosťou. Pripomenul, že zodpovednosť za akt volieb má volebná komisia a jej predsedníčka. Volebná komisia má dohliadať na priebeh volieb až po zvolenie kandidáta. Má dohliadať na to, či akt volieb prebehol tak, ako mal. Ak si volebná komisia nevšimla a nevyhodnotila skutočnosť, že niekto opustil volebnú miestnosť skôr, než odvolil, treba poukázať na to, čo mohla a čo

mala urobiť. Vo volebnom poriadku malo byť uvedené, čo smie a nesmie urobiť volič a kedy je akt neplatný, napr. že voľbu treba vykonať vo vyhradenom priestore, lebo inak je akt neplatný. Vzhľadom na to, že volebný poriadok takúto úpravu neobsahuje, neexistuje sankcionovateľná povinnosť. Ústava v čl. 2 ods. 3 hovorí, že čo nie je zakázané, je dovolené. To sa vzťahuje aj na volebný akt.

Predseda senátu uložil navrhovateľke a jej právnenému zástupcovi v lehote 14 dní predložiť ústavnému súdu písomné rozšírenie návrhu.

Ústavný súd vypočul svedkov RNDr. M. M., prof. RNDr. F. R., DrSc., prof. PhDr. J. M., CSc., E. P. a Mgr. P. G.

Svedkyňa RNDr. M. M. na otázky zástupcu navrhovateľky a ústavného súdu odpovedala, že svoj volebný lístok upravila v miestnosti, kde sa volilo, teda tam, kde bola volebná urna. Tajnosť volieb bola zabezpečená tak, že v priestore okolo urny bol každý izolovaný od akademickej obce a tam mohol svoj volebný lístok upraviť. Volebná komisia nepovažovala za potrebné zaviesť plentu.

Na otázky týkajúce sa zápisnice o priebehu volieb svedkyňa tvrdila, že najprv boli vyhlásené výsledky volieb a až potom bola vypracovaná zápisnica na podnet akademickej obce. Zápisnicu vypracovala volebná komisia v tom zložení, ktoré má k dispozícii ústavný súd, a to na pôde UCM. Ďalej uviedla, že ona sama nepodpísala zápisnicu. Príčinou nepodpísania bol podnet akademickej obce na to, že traja členovia Akademického senátu UCM vyšli z volebnej miestnosti, preto volebná komisia prešetrovala okolnosti na základe platných dokumentov k voľbám a dospela k záveru, že voľby neboli korektné a z toho dôvodu dvaja členovia Akademického senátu UCM nepodpísali zápisnicu, a tým vyjadrili svoj názor o ich nekorektnosti. Druhým členom Akademického senátu UCM, ktorý nepodpísal zápisnicu, bol prof. PhDr. J. M., CSc. Svedkyňa tvrdí, že zápisnicu odovzdala predsedovi Akademického senátu UCM prof. PhDr. Š. O., CSc., a to hneď nasledujúci deň, t. j. 27. januára 1999.

Na otázku, prečo nebola zapečatená volebná urna, čo senát ústavného súdu zistil z videozáznamu, odpovedala, že urna bolo uzamknutá, členovia volebnej komisie ju skontrolovali. Urna bola v podstate zapečatená zámkom a podľa jej názoru zamknutú urnu možno považovať za zapečatenú.

Na otázku, či zápisnica, ktorá jej bola ukázaná, je tou zápisnicou, ktorú odmietla podpísať, uviedla, že to nie je zápis priamo volebnej komisie, že je to len záznam z verejného rokovania. Zápisnica, ktorú odmietla podpísať, obsahovala iba námietku jedného člena akademickej obce Mgr. P. G. Na ďalšiu otázku týkajúcu sa vybavenia námietky Mgr. P. G., ktorý nebol členom Akademického senátu UCM ani volebnej komisie, svedkyňa uviedla, že podľa tejto námietky bola volebná komisia nútená prejednať korektnosť volieb. Okrem toho tvrdila, že aj členovia volebnej komisie mali pripomienky, ale na podrobnosti sa už nepamätá a musela by vidieť zápisnicu. Nepamätá si, či bola táto námietka zahrnutá do zápisnice, pretože zápisnicu odovzdala prof. RNDr. Š. O., CSc. Námietka spočívala v tom, že traja členovia opustili volebnú miestnosť. Na základe jej tvrdenia existuje dokument o anulovaní výsledkov volieb.

Svedok prof. PhDr. F. R., DrSc., na otázky ústavného súdu uviedol, že zápisnica z volieb bola spracovaná dodatočne, lebo došlo ku konfliktom, pretože RNDr. M. M a prof. PhDr. J. M., CSc., tvrdili, že voľby sú neplatné, lebo traja členovia Akademického senátu UCM počas výkonu aktu volieb vyšli z miestnosti. Menovaný svedok a ďalší dvaja, ktorí opustili miestnosť, namietali, že zákaz opustenia miestnosti nie je obsiahnutý v štatúte, pretože v tomto prípade by nedošlo k opusteniu miestnosti. Bolo im argumentované tým, že ide o zvykové právo. Ďalej tvrdil, že sa nepamätá, či videl zápisnicu, zrejme ju doteraz nevidel, pretože Dr. M. M. ju odmietla vydať komukoľvek a tvrdila, že patrí Akademickému senátu UCM. Pretože odišla pracovať mimo UCM, mysleli si, že zápisnicu zobrala so sebou. Len nedávno (asi pred 2 mesiacmi) na zasadnutí Akademického senátu UCM sa dozvedel, že ju odovzdala prof. RNDr. Š. O., CSc., a ten ju doteraz nikomu neodovzdal.

Svedok prof. PhDr. J. M., CSc., na otázky ústavného súdu a právneho zástupcu navrhovateľky uviedol, že najprv boli oznámené výsledky hlasovania a potom sa podpisovala zápisnica. Zápisnicu vypracovala volebná komisia, ale vo volebnej komisii boli dva dokumenty, ktoré dvaja jej členovia podpísali a dvaja nepodpísali. Nepamätá si, kedy bola zápisnica vyhotovená, pretože zasadali niekoľkokrát. Dva dokumenty tvorili zápisnica a nejaký list predsedovi Akademického senátu UCM. Tieto písomnosti boli doručené predsedovi Akademického senátu UCM prof. PhDr. Š. O., CSc., avšak vzhľadom na to, že voľba nebola uzavretá, nemohlo sa hlásenie zaslať ministerstvu školstva. Tento stav vyplýval zo zápisnice a z uvedeného druhého dokumentu. Zápisnica nebola ďalej predložená preto, lebo senát dospel k záveru, že sa voľby musia opakovať na základe podnetov akademickej obce. Protikandidát navrhovateľky nemal žiadne námietky voči voľbám. Dňa 26. januára 1999 boli vyhlásené výsledky volieb, ale bez zápisnice. Voľba skončila chaosom, vystúpil tam Mgr. P. G.. Výsledky volieb boli anulované na základe toho, že poslucháči boli zmanipulovaní, celá skupina vyšla von. Právomoc akademického senátu rušiť výsledky volieb vyplýva z úzu, pretože nemožno vyjsť von z volebnej miestnosti upravovať lístky.

K otázke zapečatenia urny uviedol, že bola zapečatená, avšak nie dobre. Urnu mal na starosti on, a preto keď ju dostal, tak ju otvoril a bola prázdna. Ukázal ju predsedníčke volebnej komisie a ďalším. Uzamkol ju a pokúšal sa ju prelepiť páskou, ale bolo to bezúspešné. Miesto na úpravu volebných lístkov nebolo určené, ale boli možnosti tajne upraviť volebný lístok. Ďalej uviedol, že pred voľbami neštudoval volebný poriadok, a na otázku, ktoré ustanovenie štatútu bolo porušené, neodpovedal len opäť uviedol skutočnosť, že traja členovia volebnej komisie opustili volebnú miestnosť.

Svedkyňa E. P. uviedla, že na veľa vecí si už nepamätá a nevie sa rozpamätať, či to, čo podpisovala, bola zápisnica, a ani si nepamätá, či najprv boli vyhlásené výsledky volieb a až potom bola zápisnica. Bolo vyhlásené, že doc. RNDr. Ž. B., CSc., vyhrala voľby. Svedkyňa si pamätá, že o niekoľko dní po voľbách podpisovala doklad, v ktorom bolo uvedené, že traja členovia volebnej komisie opustili volebnú miestnosť. Nepamätala si, či zápisnicu podpisovala a komu bola odovzdaná. Čo sa týka poučenia členov Akademického

senátu UCM ohľadne aktu volieb, tak pred aktom sa presne nehovorilo, ako bude prebiehať. Nikto neupozornil na skutočnosť, že sa nesmie opúšťať volebná miestnosť. Vzhľadom na to, že to bolo pred štyrmi rokmi, na podrobnosti sa nepamätá.

Svedok Mgr. P. G. uviedol, že čo sa týka korektnosti volieb, tak sa opýtal predsedníčky volebnej komisie, keď už bol akt vykonaný, či to, že viacerí členovia volebnej komisie počas volieb opustili volebnú miestnosť, nie je v rozpore s volebným poriadkom. Na jeho otázku nevedel hneď odpovedať ani predseda Akademického senátu UCM, ani predsedníčka volebnej komisie.

Priebeh volieb sledoval ako člen akademickej obce a bolo zjavné a zrejmé, že doc. RNDr. Ž. B., CSc., vyvíjala nátlak (dozvedel sa o tom s odstupom času). Podľa jeho názoru priestor na úpravu volebných lístkov bol v poriadku, lebo voľby sa podľa jeho mienky majú uskutočniť len v jednej miestnosti. Na to, kedy presne upozornil na chybu vo volebnom akte, si nevie presne spomenúť. Poznal členov Akademického senátu UCM a do novembra 1998 bol aj jeho členom, dokonca zastupoval predsedu Akademického senátu UCM.

Čo sa týka mimosúdnej dohody s doc. RNDr. Ž. B., CSc., na zmier uviedol, že na zasadnutí senátu bol prítomný rektor UCM prof. PhDr. P., DrSc., a hovoril o korektnom vysporiadaní sa s doc. RNDr. Ž. B., CSc., pravdepodobne bez súdu, ale podrobnosti si nepamätá.

Po premietnutí videozáznamu svedkovia potvrdili jeho autentickosť, avšak RNDr. M. M. uviedla, že ho videla prvýkrát, preto sa nevie vyjadriť. Právny zástupca navrhovateľky k tomu uviedol, že sa domnieva, že svedkyňa nehovorí pravdu, zamlčuje niektoré skutočnosti.

II.

Na základe vykonaného dokazovania ústavný súd dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

Funkcia rektora vysokej školy patrí medzi verejné funkcie v zmysle čl. 30 ods. 4 ústavy. Ústavný súd z tohto názoru vychádzal už v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 3/00.

Súčasťou obsahu práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy je, aby orgány majúce povinnosť spolupôsobiť pri uchádzaní sa o funkciu a pri ustanovovaní do funkcie si tieto povinnosti plnili, a tak zaručili možnosť prístupu k voleným a iným verejným funkciám. Ak tieto orgány porušia svoje povinnosti, a tak sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzanie sa o funkciu alebo ustanovenie do funkcie niektorého uchádzača, tak tým porušia jeho právo podľa čl. 30 ods. 4 ústavy.

Pri voľbe kandidáta na funkciu rektora vysokej školy akademický senát a jeho volebná komisia majú povinnosti, od riadneho splnenia ktorých závisí uplatnenie práva uchádzača podľa čl. 30 ods. 4 ústavy.

Voľby kandidáta na rektora UCM sa konali 26. januára 1999. Pred samotným aktom volieb sa uskutočnilo plenárne zhromaždenie, ktoré otvoril predseda Akademického senátu UCM prof. PhDr. Š. O., CSc. Na plenárnom zhromaždení boli predstavení kandidáti na rektora UCM doc. RNDr. V. Ď., CSc., a doc. RNDr. Ž. B., CSc. Po predstavení kandidátov a diskusii sa uskutočnili voľby, ktoré prebehli v dvoch kolách, pretože v prvom kole žiaden z kandidátov nezískal potrebnú kvalifikovanú väčšinu. Voľby prebehli v tej istej aule ako plenárne zhromaždenie a v miestnosti nebol vytvorený, resp. vyznačený priestor pre úpravu volebných lístkov. Volebná schránka bola iba uzamknutá a nebola prelepená páskou (zapečatená).

Ústavný súd z videozáznamu zistil, že v priebehu prvého kola volieb opustili niektorí členovia Akademického senátu UCM aulu, v ktorej sa uskutočnili voľby. Po prvom kole volieb vyhlásila predsedníčka volebnej komisie nasledovné výsledky volieb: doc. RNDr. Ž. B., CSc., získala 7 hlasov a doc. RNDr. V. Ď., CSc., 5 hlasov. Jeden člen Akademického senátu UCM sa zdržal hlasovania. Pred druhým kolom volieb boli vydané nové volebné lístky a po hlasovaní volebná komisia spočítala hlasy. Predsedníčka volebnej komisie

vyhlásila výsledky druhého kola volieb, a to: 6 hlasov získal doc. RNDr. V. Ď., CSc., a 7 hlasov získala doc. RNDr. Ž. B., CSc. Po vyhlásení druhého kola výsledkov volieb, v ktorom získala požadovanú nadpolovičnú väčšinu doc. RNDr. Ž. B., CSc., predsedníčka volebnej komisie vyhlásila, že akt volieb je ukončený, a blahoželala zvolenej kandidátke na rektora UCM doc. RNDr. Ž. B.. Potom sa člen akademickej obce Mgr. P. G. opýtal, či „možno opustiť volebnú miestnosť s volebným lístkom a potom sa vrátiť späť“. K otázke zaujala stanovisko predsedníčka volebnej komisie v tom zmysle, že štatút túto problematiku nerieši. Mgr. P. G. nevedel presne uviesť, kedy členovia Akademického senátu UCM opustili volebnú miestnosť, pretože na tento fakt ho upozornila kolegyňa. Rovnako aj predseda Akademického senátu UCM blahoželal doc. RNDr. Ž. B., CSc., k výsledku volieb a ukončil zasadnutie.

Na základe čl. 2 ods. 4 volebného poriadku: „O priebehu a výsledku volieb vyhotoví volebná komisia zápisnicu, ktorú podpíše predseda a členovia volebnej komisie. Výsledky voľby kandidáta na rektora oznámi predseda volebnej komisie po vyhotovení zápisnice.“ Pred vyhlásením výsledkov volieb nebola volebnou komisiou vyhotovená zápisnica o priebehu a výsledku volieb. Z výpovede svedkov vyplynulo, že po vyhlásení výsledkov volieb boli volebnou komisiou vyhotovené dva dokumenty, a to „Záznam z verejného rokovania Akademického senátu a Akademickej obce Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave k voľbe kandidáta na rektora UCM“ (ďalej len „záznam“) a „Zápisnica o priebehu a výsledku volieb“ (ďalej len „zápisnica“). Ústavný súd má k dispozícii iba kópiu záznamu, ktorý bol urobený 26. januára 1999, a nie sú v ňom uvedené žiadne pochybnosti o priebehu a výsledku volieb. Zaznamenané je iba to, že Mgr. G., ktorý nie je členom Akademického senátu UCM, požiadal o výklad volebného poriadku.

Podľa § 10 ods. 1 písm. c) zákona o vysokých školách akademický senát vysokej školy „volí kandidáta na rektora z profesorov alebo docentov vysokej školy spravidla najmenej dva mesiace pred skončením jeho funkčného obdobia a navrhuje odvolanie rektora. Návrh na vymenovanie a odvolanie rektora predkladá ministrovi...“.

Akademický senát UCM po voľbe kandidáta na rektora UCM nepredložil ministrovi školstva návrh na vymenovanie rektora. Svedkovia na pojednávaní uvádzali, že niekoľko dní po voľbách bola na podnet akademickej obce vyhotovená zápisnica, v ktorej bola obsiahnutá námietka týkajúca sa opustenia volebnej miestnosti v priebehu volebného aktu tromi členmi Akademického senátu UCM. Vzhľadom na túto skutočnosť predsedníčka volebnej komisie a prof. PhDr. J. M., CSc., ako člen volebnej komisie odmietli podpísať zápisnicu. Predsedníčka volebnej komisie odovzdala zápisnicu predsedovi Akademického senátu UCM prof. PhDr. Š. O., CSc., ktorý ju doteraz nedoručil ústavnému súdu ani na základe jeho výzvy.

Ústavný súd už ďalej netrval na doručení zápisnice, pretože pre jeho rozhodnutie, bolo podstatné to, že Akademický senát UCM zvolil kandidáta na rektora UCM a nepredložil ministrovi návrh na menovanie rektora, resp. nepredložil návrh obsahujúci námietky týkajúce sa nezákonnosti volieb kandidáta na rektora. Skutočnosť, že kandidátka na rektora bola zvolená, ústavný súd zistil z videozáznamu, ktorý mu bol predložený ako dôkazný prostriedok.

Pokiaľ ide o pochybnosť týkajúcu sa opustenia miestnosti tromi členmi Akademického senátu UCM v priebehu aktu volieb, ústavný súd vyhodnotil toto konanie ako skutok, ktorý v konkrétnych okolnostiach prípadu neovplyvnil korektnosť volieb, pretože uvedení členovia opustili miestnosť s volebným lístkom, upravili ho a odovzdali do volebnej schránky. Volebnou komisiou nebolo zistené žiadne falšovanie volebných lístkov. Podľa čl. 23 ods. 3 tretej vety štatútu „voľby uskutočňuje senát tajným hlasovaním“, čo v danom prípade nebolo zachované. Voľby prebehli v aule, v ktorej boli predstavovaní kandidáti na rektora a nebol vytvorený priestor pre úpravu lístka, čím by bola garantovaná tajnosť volieb. Aulu možno ťažko považovať za osobitnú volebnú miestnosť, v ktorej sa majú uskutočniť voľby kandidáta na rektora, tak ako to ustanovuje čl. 2 ods. 3 tretia veta volebného poriadku. Tajnosť volieb však nebola navrhovateľkou napadnutá.

Akademický senát UCM na svojom zasadnutí 29. marca 1999 vyhlásil voľby kandidáta na rektora, ktoré sa konali 26. januára 1999, za neplatné a neregulárne.

Na základe čl. 2 ods. 1 volebného poriadku „voľbu kandidáta na rektora riadi volebná komisia zvolená z členov senátu. Volebná komisia riadi priebeh volieb od určenia termínu volieb až po zvolenie kandidáta na rektora...“.

Ak v priebehu volebného aktu došlo k porušeniu zákona o vysokých školách, štatútu alebo volebného poriadku, bolo povinnosťou volebnej komisie riešiť nezákonnosť v priebehu volebného aktu. V tomto prípade členovia volebnej komisie nevzniesli žiadne pripomienky k priebehu volieb a predsedníčka volebnej komisie vyhlásila výsledky volieb.

Volebný poriadok v čl. 1 s názvom „Výber kandidáta na rektora“ v ods. 3, 4 a 5 upravuje podmienky, ktoré musí kandidát na rektora splniť, a to do termínu uzávierky pre podávanie návrhov kandidátov na rektora. Okrem toho v ods. 6 a 7 citovaného článku sú upravené povinnosti kandidátov na rektora, ktorých splnenie sa od kandidátov na rektora vyžaduje po podaní návrhu. Doc. RNDr. Ž. B., CSc., podmienky súvisiace s uchádzaním sa o funkciu rektora UCM splnila, taktiež bola Akademickým senátom UCM zvolená ako kandidátka na rektora UCM. Akademický senát UCM nepredložil ministrovi školstva návrh na jej vymenovanie za rektora UCM, čím došlo k porušeniu čl. 30 ods. 4 ústavy.

Ústava v čl. 12 ods. 2 obsahuje všeobecné pravidlo o rovnosti, ktorého doslovný obsah je nasledovný: „Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.“

Ústavný súd nezistil, že by v priebehu volieb kandidáta na rektora UCM došlo k porušeniu niektorej z univerzálnych zásad vylučujúcich akúkoľvek diskrimináciu či zvýhodnenie fyzických osôb alebo právnických osôb, ktoré sú uvedené v čl. 12 ods. 2 ústavy.

Právny zástupca navrhovateľky v rozšírenom písomnom návrhu z 26. marca 2002 žiadal v mene navrhovateľky, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia základného práva navrhnutého v základnom podaní priznal navrhovateľke finančné zadost'učinenie vo výške 1 300 000 Sk a náhradu trov konania vo výške 20 000 Sk.

Návrh na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia bol zdôvodnený tým, že došlo k spoločenskej „degradácii“ navrhovateľky, ktorej sa dopustil odporca, avšak prispelo k tomu aj ministerstvo školstva ako nečinnosťou, tak aj protizákonným usmerňovaním funkcionárov UCM. Dôležitosť funkcie rektora je zvýraznená tým, že vymenovanie rektora patrí k tradičným prerogatívam hlavy štátu. V čase, keď na základe tvrdenia navrhovateľky došlo k porušeniu základného práva, bola táto skutočnosť mimoriadne mediálne sledovanou udalosťou a zásahom odporcu došlo nielen k osobnému postihu, ale aj k značnému narušeniu prestíže akademickej obce. Navrhovateľka mala reálnu možnosť stať sa rektorkou UCM, s čím prirodzene súviseli aj otázky odmeňovania a spoločenskej prestíže. Namiesto uvedeného došlo k opaku, a to k poklesu príjmov navrhovateľky. Navrhovateľka si uvedomuje, že primerané finančné zadost'učinenie nemôže byť ekvivalentom ušlej mzdy a odmien, ale na druhej strane upozorňuje na to, že nemá iný právny podklad na eventuálnu žalobu, ktorou by mohla dosiahnuť reparáciu rovnakého druhu ako v pracovnoprávnom spore.

Článok 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.“

Na základe § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.“ Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadost'učinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Významnou súčasťou zadosťučinenia navrhovateľky je už samotné deklarovanie porušenia jej práva podľa čl. 12 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 ústavy ústavným súdom. V danom prípade ho však nemožno považovať za dostatočné.

Funkcia rektora univerzity predstavuje v akademickom svete jedno z najvyšších ocenení vysokoškolského učiteľa a jej zastávanie prispieva k jeho trvalej vážnosti medzi kolegami. Ak je vysokoškolskému učiteľovi po zvolení za kandidáta na rektora protiprávnym postupom znemožnené túto funkciu zastávať, tak ide o trvalý zásah do jeho postavenia a povesti v rámci akademickej obce.

Dôsledky nesprávneho postupu akademického senátu pre profesionálne uplatnenie a povest' navrhovateľky už nie je možné odstrániť alebo napraviť, a preto ústavný súd využil možnosť priznať primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy.

V konkrétnych okolnostiach prípadu vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu navrhovateľky v pocitoch neistoty, krivdy a poníženia, ale aj v strate spoločenskej prestíže, ktoré sú vyvolané tým, že akademický senát doteraz nepredložil ministrovi návrh na vymenovanie navrhovateľky do funkcie rektora UCM. Navrhovateľka musí trvale znášať horšie postavenie v rámci akademickej obce, než je to, aké by mala, keby bol riadne dovŕšený proces jej ustanovenia do funkcie rektora, čo predstavuje aj psychickú ujmu.

Vzhľadom na to, že na základe § 7 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách (ďalej len „zákon č. 131/2002 Z. z.“) akademický senát je orgánom akademickej samosprávy verejnej vysokej školy, ústavný súd uložil UCM povinnosť vyplatiť navrhovateľke primerané finančné zadosťučinenie, lebo základné právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy porušil Akademický senát UCM, ktorý je jedným z jej orgánov. Orgánmi vysokej školy sú aj orgány jej akademickej samosprávy, medzi ktoré podľa § 7 zákona č. 131/2002 Z. z. patrí napríklad i rektor. Vysoká škola koná prostredníctvom svojich orgánov a v plnej miere znáša i finančné dôsledky ich konania, pokiaľ z právnych predpisov nevyplýva niečo iné.

Ak teda z výkonu právomoci akademického senátu vzniknú pre vysokú školu finančné dôsledky, tak ich táto musí uhradiť zo svojho rozpočtu.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, aplikovaných na fakty prípadu.

Ústavný súd pripomína, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je náhrada nemajetkovej ujmy, a nie prípadná náhrada škody, preto argumentáciu týkajúcu sa čiastočnej reparácie ušlej mzdy a ďalších pracovnoprávných nárokov nemohol brať do úvahy.

K požiadavke navrhovateľky, aby jej boli uhradené trovy konania, ústavný súd uvádza, že v konaní pred ústavným súdom platí podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde zásada, že účastník konania uhradza trovy konania zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal navrhovateľke náhradu trov právneho zastupovania, pretože bolo rozhodnuté, že jej právo bolo porušené, teda mala vo veci úspech. Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd akceptoval požiadavku navrhovateľky, aby bola uhradená paušálna odmena vo výške 20 000 Sk. Výška náhrady trov konania bola požadovaná v súlade s ustanovením § 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnej pomoci v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 240/1990 Zb.“).

Podľa § 24 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb patrí za úkony právnych služieb vykonané pred dňom nadobudnutia jej účinnosti (1. apríl 2002) odmena podľa doterajších predpisov. Preto ústavný súd vychádzal z vyhlášky č. 240/1990 Zb., ktorá bola účinná v dobe vykonania úkonov právnym zástupcom.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2002